

«Neue Freie Presse»-ը հայտարարում է, որ առաջիկայի հիստորիկ Գրիմերը Գրիմերի գրքերում յայտնաբերած լատինական բանական այցելած ժամանակ զբոսաշրջական Վաստուի հրամանով ձերբակալուած է լրտեսութեան համար:

«Հոմերոսի» լրագրի ասելով, Գրիմերը ինքնավարութեան ժողովրդի մշակման գործը կը յանձնուի պետութեանց Գ. Գոյի գնահատմանը:

«Գետերբերգի» (Berl. Tag.)-ին հաղորդում են, թէ մտադրութիւն կայ 26-րդ դարի թագաւորի թագաւորական Գրիմերի գրքերի գնահատման և քաղաքացիական ընդհանուր-նահանգապետ նշանակելու կողմէն իրաւական գրաւման մարդը ժամանակ:

«Թեոսոլոգի»-ում այս շաբաթ կ'ընթացած պիտի լինի 28,000 յոյն զօրք: Այդ թիւը հասնելու է 60,000-ի:

«Թրակիան» զօրքը խիստ պաշտպանական դիրք է բռնել:

«Յունական» (Asti) լրագրի ասելով Յունաստանի թշնամական գործողութիւնները Թիւրքիայի դէմ արդէն թափուած են այն բանով, որ Մակեդոնիայում Սալոնիկի ճանապարհին գրաւուած երկաթուղու կամուրջը յօգս է ցնդեցրած այն ժամանակ, երբ այդ կամուրջով անցնում էր 3,000 թուրք զինուոր տանող մի գնացք:

«Polit. Corr.»-ի ասելով, թրքական զօրքերը Գրեմէ կղզում չեն գործածուի կղզին խաղաղեցնելու համար, այլ նրանք կ'ընթացան լազաւապէս սուլթանի գերիշխանական իրաւունքները պահպանելու համար:

«Times»-ի ասելով, Գրեմէի պաշարումը սկսուած է մարտի 2-ից (14 ից):

«Գանէից» հաղորդում են, որ իրերի դրութիւնը կղզում մնում է անփոփոխ: զրաւուած գրքերի մէջ ընդհանուրները և Գանէի արտադրանքներում ըրիստոնեաների տները կողոպտումը շարունակուած է: Քաղաքում համիմատարը խաղաղ անկշռանութիւն է տիրում:

Մարտի 1-ից «Նոր-Գար»-ին քաժանորդ են գրում եւ վճարում են 8 լուրջի 50 կոպէկ:

Ք Ր Ո Ն Ի Կ Ո Ն

Ինչպէս յայտնի է, Գովկասի նոր կառավարչական իշխան Գ. Ս. Գալիցինը Թիֆլիս պիտի ժամանի վաղը, հինգշաբթի, մարտի 13-ին, երեկոյեան ժամը 5-ի և 6-ի միջև: Իշխանը Թիֆլիս մտնելուն պէս կ'ընկնայ Սիօնի տաճարը, ուր այդ ժամանակ կ'ընկնէ քաղաքացիական զինուորի պաշտօնականները: Հետեւելու օրը, մարտի 10-ին, իշխ. Գալիցինը պալատում կ'ընդունի կառավարչական խորհրդի անդամներին, զօրքի ռաժիսներին հրամանատարներին, քաղաքի ներկայացուցիչներին և այլն:

Թիֆլիսի քաղաքային վարկի ընկերութեան յիշգործելու սոյն մարտի 23-ին նշանակուած հերթական ժողովում քննուելու է Ա. Գ. Տուրկուսի մի առաջարկը թրքական գաղթականներին ընկերութեան միջոցներով նպաստ տալու: Տուրկուսին, որ այդ համակերպի առաջարկը կ'ընդունուի:

Քաղաքից, մարտի 10-ից մեզ հեռագրում են, որ Եդիշէ քաղ. Գեղամեանը նահանգական դատարանում իւր դէմ յարուցուած գործի քննութեան ժամանակ արդարացած է:

Մայրաքաղաքի թերթերը լսել են, որ ապրիլի սկզբներին հրատարակուելու է Ռուսիայում և Սիբիրում կոտորուած մարդահամարի արդիւնքը:

Փետրուարի 27-ին, Գետերբերգում համեստ կերպով կատարուել է Գրային և շուտէ ճանապարհների հաղորդակցութեան դեպարտամենտի հիմնադրութեան 100 ամեակը:

Մայրաքաղաքի թերթերում կարդում

ենք, որ ֆինանսների մինիստրութիւնը արգելելու է օգու վաճառումը գինւորակոչի օրերը: Գաւառական քաղաքներում, հայրենիքին զինուոր գրուող երիտասարդները այդ օրերը անցկացնում են օգտներում՝ օգու չօգտով թմրելով: Ընտանեկան յարկից և իրենց գործերից միջանկի տարուայ անջատոււմը, նրանք սկսում են հարբելով, անհաշի կեցողութեամբ, փողոցները ընկած երգ ու նուագով: Ո՛րքան թանկ ձեռք բերած կոպէկներն ի զուր կորչում են այդ օրերը: Մինիստրութեան կարգադրութիւնը համակերպի է, որովհետեւ հայրենիքը հրաւիրում է յուր օրը թուն գինւորները և ոչ թէ հարբած ու չճամած մարդիկ: Բացի այդ, այդ օրերում անօգուտ վատնուած փողը կ'ուժայ ժողովրդի գրպանում:

24-րդ արդիւնքները Ռուսիայում զարգացնելու համար որոշուած է հիմնել ձկնների բազմացման շրջս գործարաններ (Գորպայա), Լուգայում և Գամա ու Քուզ գետերի վրայ:

Ռուսիայում յարգի է գանազան մեծութեամբ գանազաններ նուիրել այս և այն եկեղեցուն: Բարեկարծ ուսանիքով մինքն Մոսկուայի զանգակների գործարանատէրերից մինին պատուէր է տուել ձուլելու տասը զանգակ, որ պիտի ուղարկուի Հաբաշտան իրեն նուէր ներկայացնելու, այնպէս իրեն եկեղեցին: Գանազանները, այնպէս իրեն եկեղեցին, իրեն համար: Զանգակների հետ միասին ուղեւորուելու է և մի կոյր ժամհար, հարկներին սովորեցնելու զանգահարութեան եղանակը: Մոսկուայի թերթերի ասելով, այդ զանգակներն արժեն 10 հազար ռուբլուց անցի:

«Ջալալապ» Եր.>-ին հաղորդում են, որ Ասիայում թէյի միջանկի ֆիրմաներ, ի նկատի առնելով Քոմալէից ստացուող թէյի անորոշ ժամանակով արգելումը, մտադիր են համաձայնութիւն կապել Չանհայի հետ, որպէսզի այնտեղից ուղարկի ստացուի թէյը:

Սաւաշին մարդիկ. որ խղճահին Ֆէրոյինց Սահակին և իրենց որդեգր նրա մօտ աշակերտ ուղարկեցին, Պէպանն ու Սէփանն էին:

—Գուրլին քո Աստուածը, տիրացու Սահակ, շատ որ աղաչ-պաղատես առնում, մենք մեր երեխաներն քեզ ենք յանձնում, քեզ էլ են կապուտ երկրներում բազմած անեղեղ թագաւորին: Իսկ թող քո պատիժը տայ, թէ որ գու էս անեղեղ քոքիւնքանց փառք կ'առնես:

Որ երկու տղալիք ոսկի տային, Ֆէրոյինց Սահակն էնքան չէր ուրախուի: Վրայ թուա Պէպանի ու Սէփանի ձեռքերը տար-տար պաշեց ու երեխաները կ'անեղեղ բռնեց, զնայ ժամի խցումը նստեց:

Աստուծո խորհուրդներն անընդհին են, զարմացած պատմում էր տատա: Սահակն ու Մեարութը թարգմանիչների օգու օրն էր, որ առաջին անգամ տիրացուն իւր երկու «մոնթերի» հետ ժամի խցի չէմք անցկացաւ, չնդկաստանից հետը բերած այրեւնարանը ձեռքները տուեց ու զնայ օգնեա ինձն ասաց:

Ուրեմն էս օրուանից մօտ մի դար յառաջ Սահակն անցնելու էր Սահակի գրիւղում հիմնուելու է առաջին զրգարաց, հիմնադրին եղել է Ֆէրոյինց Սահակը, իսկ անգլանիկ սաներն էին Պէպանի տղայ Սահակը և Սէփանի տղայ Մեարութը:

Բայց ո՞վ և որտեղից բուսաւ Աշտարակում այս նոր երեւոյթը. ճիշտից արժանաւոր լուսայ ճառագայթը:

Ով մեր աղջկային անցնալ կ'անանք քեզ քեզ ու շատ տեղեկութիւն ունի, նրան անշուշտ յայտնի է, որ աշխարհի շրջս կողմը ցար ու ցրի բնկած, պան-

ՄԵԶ ԳՐՈՒՄ ԵՆ
Ս. ԷՋՄԻՍՏԵՆՑ. — Սուրմալուայ նոր գործակալը մի քանիսի աշխից քունը, հոգուց հանգստութիւնը և բերնից էլ հացը կարել է իսպառ: Նամակ ու ստորագրութիւններ ողորում են վանքը, խնդրելով մի անգի ձեռնհասին (իմա իրենց ուղածին) նշանակել: Առաջ դըպրոց, ուսուցիչ, հոգաբարձու պաշարի ապակէ էին, այժմ խղճեքը դրանից զուրկ իրենց քիթը կ'օխում են գործակալութեան խնդրում, էգուց յաջորդութեան համար ստորագրութիւն կըրանան, միւս օր առաջնորդութեան, յետոյ կարգով եպիսկոպոսների ձեռնադրութեան, մի գեղեցիկ առաւօտ էլ կ'ալիքիկոս փոխելու ստորագրութիւնը կ'ընկնէ — առ այժմ նրանց ընտրելիներն են Բաղրատ սարկաւազ կամ Թովմաս վարդապետ. բարի վայելում:

Մի ժամանակ Գ. Գոյի հոգեւորականները նիւթ դարձան լրագրութեան իրենց պաշտօնից փոխելու ու Գոյից հեռանալ չուզելուն համար. այժմ այդ հիւանդութիւնը մեզ է այցելել: Յայտնի է, որ ունիք շատ վանքեր երեսի վերայ բնկած, յայտնի է նոյնպէս որ ունիք վարդապետներ այստեղ անգործ մնացած, դարձեալ անայտ չէ, որ վերջիններս բեռն են վանքի աղքատ գանձարանի համար, որովհետեւ իրենց անգործութեան վարձ ստանում են ամսական 25 ռ., բայց բնակարան, ուտելիք, կաթ, գինի և այլն պիտոյնքը ստանալուց, ծեփ չեն սխալում անցնալ տարի Աշոտ վարդապետը (անդ. անց. տար. վան. կառավ.) առաջարկել էր ուղարկել զրանց մի մի վանք գործելու ուտելու լստ շարականին: Բայց զրանք ոչ միայն չեն գնում, այլ և զրեւնացանքը կամաց կամաց կամ գալիս են կամ ստիպուած են լինում նրանց կանչել: Այսպէս կանչուեցին Եփրեմ, Վահրամ և մի քանիսը: Այժմ Հմայեակ Սրշարունու առաջարկում են գնալ Գարմիր վանք, մերժում է, հաղարձին չի յանձն առնում: Գարմիր վանքից ե-

ղբխութեան հարուածին զոհ գնացած հայերին ու Էջմիածնի հետ կապուած պահելու, մեր օտարացած եղբայրներին իրենց հոգ ու ջուրը, իրենց պապերի գերեզմանները միաքը բերելու միջոցը Լուսաւորչի ձեռով սրբագործուած ու ապագայ կաթողիկոսների ձեռքով օրհնած սուրբ Մեռնուն էր, որ Մայր Աթոռի սրբազան հայաթէր միաբանութիւնը հայրապետական սրբատառ կաթողիկոսներին օրհնուած օրհնութեան պաշարի հետ անընդհատ ուղարկուած էր իւր նուիրակներին ձեռքով:

Ինքն ըստ ինքեան հասկանալի է, թէ ինչ Զերմեանիութեամբ հայրենադուրկ հայը դիմաւորում էր ազգային սրբութեանը, ինչ գործունք ու խանդավառ էր շարժում Արարատեան առաջնային, սրտի հետ քսակը բաց էր անում սրբազան նուիրակն առաջին իրեն հաւատարմ իւր հարազատ որդիութեան:

Այդ նուիրակներից մինը սրանից մօտաւորապէս մի դար յառաջ եղել է Վրթանէս եպիսկոպոս աշտարակցին: Հնդկաստանի նուիրակութիւնն է վրձնակուել սրբազան Արշակունի:

24-րդ կարող սանի, շատ թէ քիչ մնաց Վրթանէս հայը սուրբը 1) Հնդկաստանում, բայց որ վերադառնալուս նա հետը լստ չընեց այնտեղից իւր եղբոր որդի Սահակին, որին հետը տարել էր իրեն սպասաւոր:

Ծնողների հարց ու խնդրին եպիսկոպոսը կարճ պատասխանել է, թէ Սահակին թողի Գալիլայայում Անգլիայում:

2) Վեհափառ և սրբազան կոչումը վերջին կէս դար օտարամտութեան արգելքն են, յատկացած ազգի գլխին և եպիսկոպոսներին: առաջ, կաթողիկոսին կոչում էին «ձեռնադր» անգլ, իսկ եպիսկոպոսներին և վարդապետներին անգլիկ «սուրբ» սուրբ:

կողին հաղարձին ճանապարհն են ցատակ, թիկունք է դարձնում: Այս առաջին օրինակն է և ոչ էլ վերջին կըլինի:

—Այստեղ կան մարդիկ, որ այնքան հասկացողութիւն ունեն ճեմարանի նման կեանքի ու պայմանների մասին օրքան նրանց ընկեր Վաղարշապատ գիւղի նախորդը. բայց յանկարծ հետաքրքրուած են երեսում ճեմարանով մտնելով պատահմամբ մի աշակերտի ոտին կրկնակոչիկ առանց կոշիկ (երեկ կոշիկը սրբելու է եղել կամ այլ բարոյական պատահական երեւոյթ շատ մեծ մտաւանդութեան մէջ է ընկել, երեւականներ է կարդում և խիցաւում. շարքերանց վրայ, չուրիք ընտրանք քեօրփէք են, պրտի լիւս միայն ըլիս (օրինակելի ո՛ճ, այնպէ՛ք), ազգերնիւ կը յառաջադիմէ կ՛օր:

ԳԱՅՄԱՅԻՑ. Մարտի 9-ին, կէս մօտերը Գանակի հրապարակը պաշարով դաշտի էր նմանում. գնդակ էին, որ անցնում էին մարդկանց աչակ մօտով կամ ընկնելով կողքին գետնի փոշի էին բարձրացնում: Քրտապարտութիւնը երկար անց: Հրտապարտութեան օրհնութեան ոտնիկութեան ստորին պաշտօնականները հեռու կ'անցնում ծիծաղում էին: Գնդակներից մէկ անվնաս կ'ընկէ մի վաճառականի: Այս օրը մեր մասնակիականները հին տարի դուրս էին անում հրապարակից:

—30 տարի առաջ գերմանական լինելը դրոֆ գիւղում Օհանէս անուն մի գերմանացի իւր «փառ» ընթացք խանգարում էր հասարակաց խաղաթիւնը. նրա միակ և զիւրաւոր յանցանքն էր, որ երեսին մազ էր պահուորիչների նման ածիլուել փոխարինելուց յայդ օրինակը գայթակղեց: Գնդակներով միաձայնութեամբ ընդունուած մի համախօսականով վերջիններս նրան գիւղից, Օհանէս-ըզ տնտեսով մկրտելով նրան: Իսկ մօտ անցնալու գերմանական այդ գաղութն արգելք է

լիացուց դպրոցում ուսում առնելու Սահակ միայն չէ, առկայցել է Վրթանէս եպիսկոպոսը, 20-րդ դարի թուրքական Գալիլայի որդի Մեարութը հետ միասին են աշակերտում:

Եպիսկոպոսի խօսքը ճշմարտութիւն էր: Գալիլայի դպրոցի երկու հայ շակ'րաններից Մեարութը Գալիլայի թուրքական ընդմիջում մնում է Հնդկաստան, իսկ Ֆէրոյինց Սահակը ուսում աւարտում է և երեք ջորաբեռն ան լիբեռն հետն էլ միջանի հայրենէ գլխի բարձած վերադառնում Աշտարակ: Թաղապետան Հնդկաստանն է ընտրում իւր գործունէութեան ապարկ իւր ընտիր գրաւոր աշխատութիւնը ընկնելով անմահ անուն է տարել հայրենականութեան տարեգրի մէջ, իսկ Սահակը խաւարի մէջ թաղապետ հարգաւ հայ եղբայրների կըլնութիւնն իւր համար սուրբ նպատակ ընտրել շտապել է իւր մայրենի Աշտարակում հիմնել առաջին կարգաւորեալ դպրոցը:

Յաջողեցրել է, թէ ոչ իւր մտադրեալ գործը, մենք դարձեալ տատիս հարցնենք:

—Փիթի կալ, երես թանձր քօղ ծածկած երկու տարուայ հարսն էլ վաճառում է տատս, որ զարխտի բաժնի մեծ օկէսաւս առաւօտեան ժամից դորմի Ատոտածը՝ տուն բերեց ու ի մօրը պատմեց թէ Ֆէրոյինց Սահակն է:

—Եկել է ինչ անի, հարցրեց մի սկեսուրս իւր աղին, ետեղը վառ մեղրամոմ են դրկել, թէ մուր ու թրողութիւնն է մնացել էտեղը. պապիք թողած երկու թղէտ տեղ այդի ունի, մի լղար կով, մի երեք տոնտի մաղը վեր տուած սի էջ, թող կով իւր եղբայր Ռուստամին բաժնի տոյ էջն իրեն վերցնի, երես շուտ տուած

ԲԱՆԱՍԻՐԱԿԱՆ

ՈՒՍՈՒՄՆԵՐԱՆ

ԳԵՐ

ՓԷ՝ՕՔԵՆՑ ՍԱՀԱԿ

Սրտակից և հիւով ընկերներն էին նրանք մանկութիւնից, իրար հետ մեծացած, իրար հետ խաղ ու կրկնելու արած, իրար հետ մայրելի տուած մըր-գեղեղը բաժանած, օտար երեխաների դէմ մէկ մէկի համար պիւլիս յետ դըրած:

Առաջանում էր նրանց ընկերութեան գաղիքը կապուել, մկրտող տէրտէրն էր նրանց սրտակցութեան հիմնաքարը դըրել:

Սահակ և Մեարութը թարգմանիչների տունին, սուրբ մեռնի չիլը ձեռքին քահանայ արժան էր տեսնել մէկին Սահակ անունակ, միայն Մեարութը կոչել: Գիւղում ծոփուել երկուսի ծնունդն էլ մի օր էր եղել:

Մեծացէք, գաւառիկներս, սուրբ թարգմանիչների շնորհովը անուններիդ արժանի մարդիկ դարձէք: Սահակ Մեարութի ճանապարհովը գնացէք, մեր խեղճ հայ աղբին պիտանի գաւառիկներ եղէք, օրհնել էր ծերունի տէրտէրն ու տունը տատմօր խանձարուրների մէջ փաթաթելու:

Տէրտէրի օրհնութիւնն Աստուած լընեց աշխարհիս կոյր ու խաւար ժամանակում, օրիցս մօտ եօթնամասուն տարի յառաջ՝ չափունութեան տեսնուեց, շտապեց լսուեց:

Յանկարծ, օրին մէկը, չոր ու քարքարոտ հողի վրայ մի վարդի թուփ կանաչեց, ծաղիկեց, հոտ տուեց, իւր անուշ հոտով մեր գիւղը լցրեց:

Փէրոյինց Սահակն էր այդ վարդերին,

նրա քաջ արած ուսումնարանն էր թիփ տուած վարդը:

Աշտարակ և ուսումնարան, երազ է, թէ ճշգրիտ, կատար է թէ ճշմարտ: Ինչ բան էր ուսումնարանը, ուտելու բան էր, թէ հազնելու, գայլ էր որ մեր ոչխարների հօտը ցրի տմբ, թէ թուրքի թէք էր, որ մտաւի տակին մեր հոգին հանէր: Աշխարհին էրանն էր յայտնի, որ Էջմիածնում մոնթեր են պահում, կարգով սովորեցնում, տէրտէրն ու վարդապետները ձեռնադրում: Բայց թէ մոնթերի ժողովուած խուցը ուսումնարան անուն է ունեցել, ոչ «մէկի մտքովը չի անցկացել: Գուէ մեր գիւղում, լսի բաժին մեծ տատիս պատմածին համեմատ, ուսումնարան խօսքը Ֆէրոյինց Սահակն է լստ աշխարհ թեւելու: Իսկ երկու աշխարհում այդ խօսքի գոյութիւնից հասկացողութիւն չի եղել, մնացած գիւղ ու չէնեցում տէրը փրկէ, ես ձեռնադր լուսնում եմ, բերանս սրբում, փէշս թափ տալիս, մի կողմը կանգնում: Հաստատ համոզուած կացէք, որ ուրիշ մեծ ու պատիկ գիւղերում ուսումնարանի գաղափարը շատ մօտ ժամանակներս է արժեք ունեցել:

Փէրոյինց Սահակի վարդերնու առաջին կոկիմները Սահակն ու Մեարութն եղան: Ձուգաղիպութիւնով աշակերտներից մէկը ուսուցչին անունակեց:

Հարունակ վեց ամիս Փէրոյինց տիրացուն (այս անունը յատկացրել էր գիւղը իւր գաղոցի հիմնադրին) էն երկու երեխի հետ ծուկը ծնկանը տուած ժամի խցումը գերի էր դառել ու չէր ձանձրանում:

Երկու տարի Փէրոյինց Սահակը դռնէ դռն ընկած, լեղու հանած, աղաչում էր, ոչոք նրան չէր մոռն, չէր ուղղում լսել: Ուսումնարան խօսքից ականջները փակում էին ամենքն ու հեռու փախում:

Ժամած մնացինը. աշխատելու և գործելու ժամը հասել է. ահա, դորժեւի և արդարացիք ձեզ վրայ դրած խողովրդի յոյսերը:

Նորաշէնքի.

ԹՂԹԱԿՑՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԳԱՐՍ, 4 մարտի.—Ընթերցողներին որդէն յայտնի է, որ Բարեգ. ընկ. տարի ճիւղը չնայելով իւր նիւթական ուղ միջոցներին, ըստ չափու կարողութեան օգնութեան ձեռք մեկնեց աղաքումս ապաստանած հայ գաղթականներին, բաժանելով ամենաշքաւոր և կարօտ ընտանիքներին տաք շորեր և ալիւր:

Սակայն դրանով չի բխակացրեց բազմաթիւ հայ գաղթականների բազմազան կարիքները, որովհետեւ օգնութեան կարօտ ընտանիքների թիւն այնքան շատ է Գարսում, իսկ ճիւղի նիւթականն այնքան սուղ, որ գաղթականների կարիքներին չէր կարող, հակառակ իւր բուռն ցանկութեան, գործացում տալ, ուստի շատացաւ միայն մի քանի տասնեակ ընտանիքների շորեղէն ու ալիւր բաժանելով:

Ապացոյց դրան, մուրացկանների թիւը վերջերս մեր քաղաքումս ոչ միայն պակասել է, այլ նայ իսկ գաղթի կերպով աւելցել է.—ամեն քայտփոխում դուք հանդիպում էք մեզի, բոկոսն, ցնցոտիների մէջ փաթաթուած գաղթականների, որոնք անվտանգ կերպով պարզում են դէպի ձեզ իրենց ձեռքը. ետքումս քեզ, ապա ջանք... քաղցած ենք... անօթի ենք... և այլն արտամաշ խօսքերով:

Գաղթականների շատերը արտունջ են յայտնում, որ ընկերութիւնը իրենց ոչ մերկութիւնը ծածկելու շորեր է տալիս, ոչ էլ ալիւր, և խնդրում են այս կամ այն պարտնիս շնորհ ասել ստուգելու իրենց ասածները: Նայն իսկ իրենց յաբի տակ, նկուղներում, թէ արդեօք ունին նրանք տանը ուտելու թէկուզ չոր հաց, քնելու տեղաշոր կամ տան անդամներն իրենց մարմինը ծածկելու համար շորեր... Միով բանիւ այնպիսի արդարացի պահանջներ, որոնց դաճացում տալու համար հարկաւոր է ոչ թէ մի երկու-երեք հազար ռուբլի, այլ տասնեակ հազարներ և մեծ քանակութեամբ շորեղէն: Իսկ մեր ճիւղը ինքն այդ միջոցի գուրկ է, ուրիշ տեղերից եկած օգնութիւնն էլ շատ չընդուն:

Աւելորդ չենք համարում հաղորդել Վոր-Գարսի ընթերցողներին մի քանի ճիշտ տեղեկութիւններ այստեղ ապաստանած հայ գաղթականների մասին: Նախ և առաջ ասենք, որ Գարսը Ժիւրջիայի սահմանակից քաղաք լինելով, այնտեղից գրեթէ բոլոր գաղթականները գալիս են ուղղակի այստեղ, որտեղից տեղական իշխանութիւնը տեսնելով, որ նրանց թիւը օրեօր գգալի իրզով աւելանում է, իսկ արտացոլողական ժողովուրդը բոլորին անկաբող է ապաստարան տալ և կերակրել,—մի քանի հազար հոգի ուղարկեց Գարսի շրջանի հայաբնակ գիւղերը, ուր սիրով ընդունուեցան և ապստան գտան նրանք գիւղական հիւրասէր ժողովրդի կողմից:

Գարսում այժմ բնակւում է մօտ 420 հայ գաղթական ընտանիք, 2330 հոգի երկու սեռի, որոնցից 130 ընտանիք կամ 700 հոգի միանգամայն կարօտ են սննդի, նոյնպէս 50 այր, 75 կին, 40 երեխայ և 50 աղջիկ չունին այս խիստ ձմրան պահուն հազնելու տաք շորեր, և մի քանի տասնեակ ընտանիքներ չունին տեղաշորեր:

Ինչպէս վերը ասացինք, գաղթականութեան մեծագոյն մասը կարօտ է

սննդի ու տաք շորերի, իսկ մեր առաջ բերած Թիւրք վերաբերում են այնպիսիներին, որոնք տանը աշխատող ձեռք չունին, կամ գուրկ են որեւէ նիւթական միջոցից:

Մեր համեստ կարծիքով այդ չնչին օգնութիւնով թշուառութեան առաջն առնել չի կարելի, վասն չի միջանի բուռն ալիւր տալով կամ մի շինել հազցնելով չի կարելի յուսալ թէ գաղթականների մէջ տիրող զանազան հիւանդութիւնների առաջն առած կըլինին. ոչ. նրանք դարձեալ չոր հացից դէնը ոչինչ չեն տեսնում,—այդպիսով միշտ նրանք քաղցած կըմնան, ենթակայ պէս-պէս ցաւերի, քանի որ կերածները կըլինի սոսկ չոր-հացի կտոր, պտուկերու տեղը մօթ, խոնաւ նկուղը, տեղաշորի տեղ թաց գետինը, բարձի տեղ սալ, պաղ քար... ահա մի հանգամանք, որի վրայ մենք ինչպէս առաջ, այժմ էլ դարձնում ենք մեր բարեբաւների, բարեգործների քաղցը ու աղաքութիւնը:

Տէրք մի արագեւ, ինչ կըլինի մեր խեղճ գաղթականների առանց այն էլ աննախանձիկ դրութիւնը, եթէ չաւարած մեր երկրում երեւան գայ ժամապատ համաճարկը,—այն ժամանակ հազարաւոր զոհեր կըտանի այդ համաճարկը ամենապառն չքաւորութեան հասած գաղթականների միջից:

Ուրեմն ինչպէս անել, որպէսզի ապագայում նրանք ապաստող դառն օրերից ազատ մնան.—միակ միջոցը, մեր համեստ կարծիքով, առ այժմ Գարսում ձրի ճաշարան բացանելն է գաղթականներին տաք կերակուրներ ու հաց տալը, որով, միանգամայն լիայոյս ենք, Թիւրքս աղաքուի ազատել շտա թշուառացած ընտանիքներ սովից ու քաղցից: Նկատենք նաեւ, որ չի կարելի մի քանիսի վրայ քաղցը, իսկ միւսները վրայ դաժան աշքով նայել, քանի որ նրանք բոլորն էլ, գրեթէ առանց բացառութեանց, կարօտ են օգնութեան, բազմաթիւ ընտանիքներ ապրում են մեր քաղաքի համարեա աղքատ կամ միջին կարողութեան տէր մարդկանց հաշուով: Ճիշտ է ասած թէ «աղաքտին կարեկցողը—դարձեալ աղքատն է»: Մեր կարծիքով, հարկաւոր է ազատել այդ հիւրասէր, մարդասէր աղքատ դասակարգը այդ ծանր բեռի տակից, որ ահա մի մի քանի տարի է, ինչ սիրով կիսով կրում է: Տայ Աստուած, որ շուտով մեզ մօտ ձրի ճաշարան բացանելով, ինչպէս 1892 թ. խոլերայի ժամանակ էր, գաղթականներին անխորի սնունդ տային: Լաւ կըլինէր, որ սնունդ տանային նաեւ տեղական ամենաշքաւոր ընտանիքները:

2 մուսուլման հաղորդիչ, որ ուրիշ քաղաքներից Գարսի օտարկանական կառավարութեան ուղարկած շորերը բաժանեցին 50—60 ընտանիքների:

Տեղացի

ՀԵՌԱԳՐՆԵՐ

ԳՄՆԷ, 10 օգոստոս.—Պաշարման մասին յայտարարուեց ամեն տեղ: Կազմածում են, որ գնդապետ Կաստուրի զօրախումբը, եթէ մինչև ամգամ յետո էլ չկոչուի, երկար կարողանայ ապրել երկրի միջոցներով:

ՄԱՍԿՈՒՆ.—Մարտի 9-ին Փոքր Թատրոնում բացուեց համառուական բեմական գործիչների առաջին համագումար ժողովը մեծ իշխան Սեբգի Ալեքսանդրովիչի հովանաւորութեան տակ: Հաւաքուած է մօտ 1,000 հոգի:

ԲԵՐԼԻՆ.—Նոյնական ամպամած է, բայց փողոցներում մեծ կենդանութիւն է տիրում: Եկողներն ու ժամերգութիւն կայ: Կայսերական տունն ու օգոստափառ հիւրերը ներկայ էին Վեհշիմ

1-ի յիշատակին նուիրուած եկեղեցու ժամերգութեանը: Գէւորին կայսրն Բրանդենբուրգեան դուքսով անցաւ Վեյհիմ 1-ի պալատը: Նա անցած էր օտարերկրեայ այն գնդերի դրօշակները գլուխը, որոնց չէին էր հանգուցեալ կայսրը: Պալատը բերեցին նաեւ թիկնապահ զօրաբանակի դրօշակները: Ներկայ էր բազմամարդ ամբոխ:

ԲԵՐԼԻՆ.—Հրատարակուած է կայսրի հետեւալ մանիֆեստը զօրաբանակին ուղղուած. «Զօրաբանակն այսուհետեւ կըլինի գերմանական կողմը, որ դաշնակիցները միաձայնութեամբ վճռել են նոյնպէս շնորհել իրենց զօրքերին, իբրեւ նիւթական յիշեցում Գերմանիայի մեծութիւնը պաշտպանելու: Զօրաբանակը, որի մասին հանգուցեալ կայսրն անդուլ հոգացողութիւն ունէր, միշտ կըլինի իւր բարձր կոչումը»:

Իմպերիալ-հրատարակիչ՝ ՍՊԱՆՏԱՐ ՍՊԱՆՏԱՐՈՆ

ՏԵՂԵԿԱՏՈՒ

ԿԱՆԱՆՅ ՀԻՒԱՆԳԱՆՅ

ԵՆՆԵՐԱՐՈՒՄԻՆ ԲԱԺԱՄՈՒՆԻՔՈՒ

(Ստորակ, Ստորակայա փողոց, № 64, սեպհական տուն)

Հեռախոս № 230

Երթեկ հիւանդների ընդհանուր ընդունութիւնը երկուշաբթի, տորքշաբթի և ուրբաթ օրերը, ժամը 2—4 ցերեկը: Վճարը հիւանդների կարողութեան համեմատ. մասնաւոր ընդունութիւնը ամենայն օր, ժամը 9—10 առաւօտեան: Վճարը 2 ռ. Գիշերօթիկ հիւանդների, յղի և ծննդաբեր կանայք ընդունուած են գիշերուայ և օրուայ ամեն ժամանակ, բայց այդ մասին առաջուց տեղեկութիւն պիտի տրուի: Վճարը որոշուած է ըստ դասակարգերի: 2 ունեւորները ձրի են: Գիշերօթիկայի բաժանմունքը մտնողները վճարում են 1 ռ. 50 կ. մինչև 8 ռ. մի օրուգիշերուայ համար, ծննդաբերական բաժանմունքը մտնողները—1 ռ. մինչև 5 ռ. մի օրուգիշերուայ համար: Երկուրքից ազատը 10 ռ. մինչև 50 ռ.: Անդամատու լինելու համաձայնութեան: Երթեկ բոլոր հիւանդները գեղեր և նիւթեր ստանում են ընդունութեան ժամանակ ծրի: 2 ունեւորների բամբ 1-ական մահակալ է դրուած իւրաքանչիւր բաժանմունքում, որ տեղաւորու են նրանք տեսիլ և պապ. պ. ընկերների առաջարկութեամբ ծրի:

Հիւանդանոցի տեղ և տեսուչ Մ. ՄԳՐՏԵՆՈՒ:

Նորակալական երկու

Թուրի

Մարդատար գնացքը Բաղուից Թիֆլիս դուրս է գալիս ցերեկուայ 2 ժ. 30 ռ. Թիֆլիս հասնում է առաւօտեան 8. 20. Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաղու դուրս է գնում առաւօտեան ժ. 9-ին 30 ռ. և Բաղում հասնում է երեկոյեան ժ. 9-ին 45 ռ.

Մարդատար գնացքը Բաղուից Թիֆլիս դուրս է գալիս գիշերուայ ժ. 11-ին 5 ռ. և Թիֆլիս հասնում է ցերեկուայ ժ. 5-ին 50 ռ.:

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաղու դուրս է գնում երեկոյեան ժ. 6-ին 50 ռ. և Բաղում հասնում է առաւօտեան ժ. 8-ին 15 ռ.:

Մարդատար գնացքը Բաղուից Թիֆլիս դուրս է գնում գիշերուայ ժ. 11-ին 20 ռ. Թիֆլիս է հասնում ցերեկուայ ժ. 12-ին 5 ռ.:

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաղու դուրս է գալիս երեկոյեան 10 ժ. 50 ռ. և հասնում է ցերեկուայ 4 ժ. 40. Մարդատար գնացքը Բաղուից Թիֆլիս դուրս է գալիս առաւօտեան ժ. 9-ին

40 ռ. և Թիֆլիս հասնում է երեկոյեան ժ. 9-ին 55 ռ.:

Մարդատար գնացքը Թիֆլիսից Բաղու դուրս է գնում ցերեկուայ ժ. 1-ին 10 ռ. և հասնում է Բաղու առաւօտեան 7 ժ. 30 ռ.:

ՊԱՍՏԱՅԻՆ ԵՐԹԵՆԻԿՈՒԹԻՒՆԸ

Ինգամալիւրական ճանապարհով

Թիֆլիսից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքն ուղևորում է առաւօտեան 8 ժամին, գիշերում է Մեթի կայարանում: Վրացիկապղ և հասնում հետեւալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու տեղ է հասնում Վրացիկապղ հետեւալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան:

Վրացիկապղից հինգ հոգու տեղ ունեցող կառքն ուղևորում է առաւօտեան ժամը 8-ին, գիշերում է Մեթի կայարանում, Թիֆլիս է հասնում հետեւալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8 ժամը երեկոյեան:

Վեց հոգու տեղ ունեցող հանրակառքը (օմնիբուս) ուղևորում է կէսօրից յետոյ ժամը 3-ին և առանց գիշերելու հասնում է Թիֆլիս հետեւալ օրը ժամը 7-ից մինչև 8-ը երեկոյեան:

ՌԱՌԱՅԻՆ ԶՈՐԵՆՈՒՄԻՆ ԸՆԳԵՐՈՒԹԻՒՆ

Մենք շարաթ չոգեհաւերի երթեկուութիւն Բաղում, Օդեսայի և Գ. Պոլսի միջև:

Բաղումից դուրս է գնում

Ջարաթ օրերը (լոյս կիրակի գիշերուայ 3 ժ.) շրջանառու ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները:

Գրասի օրերը, 12 ժամին, ուղիղ ընթացքով Նոփոսիսի, Գեղի, Թեղոսի, Նայտայի, Սեաստապոլի և Նուպոլիսի վրայով:

Նորքշաբթի օրերը (լոյս չորեքշաբթի գիշերուայ 2 ժամին), ապրաբա-մարդասար շրջանառու բոլոր նաւահանգիստները: 2 ուրբաթ օրերը (լոյս հինգշաբթի գիշերուայ 3 ժամին) շրջանառու ընթացքով բոլոր նաւահանգիստները:

Օդեսայից դուրս է գալիս Բաղում

Երկուշաբթի օրերը—առաւօտեան, ուղիղ ընթացքով:

Կովկասի Հայոց Բարեգործական Ընկերութեան խորհուրդը յայտնում է իր փառութիւն Ընկերութեան անդամների, որ ընդհանուր ժողովարանակալութիւնը, որ նշանակուած էր ամսոյ 9-ին և յետաձգու անակիկալ պատճառով, նշանակուած է մարտի 16-ին կիրակի, երեկոյեան 7 1/2 ժամին, Թիֆլիսի դուռնայի դահլիճում:

Նորքշաբթի օրերը—գիշերուայ 2 ժին, ապրաբա-մարդասար չոգեհաշրջանառու ընթացքով:

2 ուրբաթ օրերը—երեկոյեան, շրջանառու ընթացքով:

ՅԱՅՏԱՐԱՐՈՒԹԻՒՆՆԵՐ

ԼՈՍՏ ՏԵՍՏԱ

2. ԴԻԿԵՆՍԻ

ԺԼԱՏ ՍԿՐՈՒՋ

(ԵՆԵՆԵԱՆ ՎԷՊ)

Հեղինակի և ուրիշ պատկերներով Թարգմ. Ն. Չիգանեանց Գին է 15 ԿՈՊ.

Ծախում է Թիֆլիսի հայ գրադաճանների Գրադաճանից կարգ են դիմել այսպէս. ԼԱՏԵ, ՓՈՄՈՆՈՅ ՍԵՐԵՅՈՒՅ Դ. № 5, Օ. ԴԱՆԱՅ ԶԱՐԻՍՈՎ ԿՈՆՏԱՆԴՆՈՒՅ 109/2, Գ. ՏԱՆԱԿԱՐՏԱԺԱՐՈՐ ՀՐԱՏԱՐԱԿԻՆ ՎՈՅ Է:

ՖԵՆԻՔՍ-ՕՐԳԱՆՆԵՐ

Մեխանիկական երաժշտական գործիքներ, որոնք նուագում են ձեռքի պտտումով:

Մետալական նոտեր: Պոպալայ ձայնի, Հնչիւն եղանակ: Ցարմայ են պարերի համար:

ՕՐԳԱՆ-ԻՆՏՈՆ—16 եղանակ. գին առանց նոտերի 10 ռ., նոտերը 35-ական կոպ.

ՖԵՆԻՔՍ-ՕՐԳԱՆ—24 եղանակ. գին առանց նոտերի 26 ռ., նոտերը 60-ական կոպ.

ՕՐԳԱՆՍԻՔ. ՖԵՆԻՔՍ—48 եղանակ (երկայից), գինը առանց նոտերի 40 ռ., նոտերը 60-ական կոպ.

ԳՐԵՍ. ԳՐԱՐԵՏԵՐԸ—2 ՐԻ:

Գնեկա դրուական է առնում արժ. 1/2 մար, մնացածն առնում է վերագիր վճարով ուղարկուած ժամանակ:

ՅՈՒՆԻՔՍ ՀԵՐՈՒՅ ՅՈՒՆԻՔՍԸ

ԵՐԺԱՅՏԱՐԱՆ ԳՐԱԴԱՅՆՆԵՐԻ

գլխաւոր պահեստ և գործարան: Նոտերի պահեստ:

Ս. ԳԵՏԵՐԱՐՈՒՅ, Բ. ՄԱՐԿԱՅԱՆ, 34 և 40 ՄՈՍԿՈՒՅ, Կոնստանդնուպոլիս, Զարաթի: 702 շ. 2-2. 30—15

НОВОЕ
ФРАНЦУЗСКОЕ
РЕЧЕНИЕ
C. C. И. У. К.
PETIT BEURRE
МОСКВА
C. C. И. У. К.
(M.)

ՆՈՐ ԲՆՈՒՄԸ ԳԵՂԱՐԱՅԻՆ ԽՆԴՈՒՄ
Պ. Ֆ. «ՍՏԱՆԻՍԼԱՎ»
ՎԱՐՇԱՎԱՅՈՒՄ
Էլիկտորայիայ փողոցի վրայ, № 20, երկրորդ յարկում, պ. Ֆրաժի
գործարանի կարգում: Առաջարկում է մեծ բնութիւնը արտոտահման
և տեղական կահկարասիք: Պահեստում գտնուած է սեղանատան, նըր
շարանի, առանձնատանի, դահլիճների և այլ սեղանակների համ
կահկարասիք, նաեւ հայելիներ, ջահեր, քաղմաստեղն աշտանակներ
գորգեր, դաշն և պատուհանների վարագոյրներ—չափաւոր գներով
Պ. Կ. պիտուրականների համար 5% զեղջ: Ֆիրման կրաշխաւորում է ա
րանքի պիտակութիւնը:
(M.) № 11500 12—9